

Näkökulmia luvun 18 tehtäviin ja kuviin

Kuvatehtävä: Albert Edelfeltin maalaus *Porilaisten marssi* vuodelta 1892 on rakastetuimpia suomalaisia historiamaalauksia. Millä perusteella näin voidaan sanoa?

- Taideteos nousi suosioon venäläistämiskausien aikana, ja sen katsottiin kuvaavan suomalaisten sisukkuutta ja uhrimieltä.
- Taulusta otettiin paljon painokuvia, jotka levisivät laajasti suomalaisiin koteihin.
- *Porilaisten marssiin* liittyy myös musiikkiteos *Porilaisten marssi*, joka on nyt Suomen tasavallan presidentin ja puolustusvoimien kunniamarssi.

1. Miten kansainvälinen politiikka vaikutti Suomen alueeseen 1800-luvun alussa?

- Suomen sodan taustalla oli kansainvälinen politiikka.
- Ranska asetti mannermaasulun Isolle-Britannialle, koska se halusi aiheuttaa vakavaa vahinkoa Ison-Britannian taloudelle.
- Ruotsi ei lähtenyt mukaan kauppasaartoon, sillä Britannia oli sille tärkeä kauppakumppani.
- Venäjä ja Ranska sotivat keskenään vuonna 1807, ja sota päättyi Ranskan voittoon. Rauhanehtojen mukaan Venäjän piti yrittää rauhaa Ison-Britannian ja Ranskan välille ja jos se ei siinä onnistuisi, taivuttaa esimerkiksi Ruotsi mukaan kauppasaartoon.
- Rauhanneuvottelut eivät onnistuneet, joten Venäjä hyökkäsi Ruotsia vastaan ja valloitti Suomen alueet.
- Ruotsalaisten joukot Suomessa olivat heikot, sillä Ruotsi pelkäsi Ranskan joukkojen hyökkäystä Etelä-Ruotsiin.
- Venäjän keisari pelkäsi Ranskan hyökkäystä Venäjälle ja halusi rauhoittaa Suomen alueen mahdollisen hyökkäyksen varalta. Suomi sai autonomian.

2. Miksi Venäjä myönsi Suomelle autonomian?

- Aleksanteri I halusi rauhoittaa oloja ja turvata Pietaria.
- Venäjä uskoi autonomian vähentävän vihamielisyyttä venäläisiä kohtaan ja estävän kapinointia.
- Venäjä halusi, että mahdollisessa sodassa Ranskaa tai Ruotsia vastaan suomalaiset olisivat Venäjän puolella.
- Suomi ei ollut ainoa autonominen alue Venäjällä. Venäjä myönsi autonomian myös muutamille muille valloittamillaan alueille, koska se oli käytännöllisin ratkaisu.
- Esimerkiksi venäläisiä virkamiehiä olisi ollut vaikea rekrytoida täysin Venäjän alaisuuteen liitetyn alueen hallintoon.
- Venäjä oli kehittymätön ja se halusi uudistua. Valloitetuilla alueilla oli sopiva kokeilla uudistuksia.

3. Mitä muutoksia ja uudistuksia Suomessa tapahtui autonomian alussa?

- Suomi sai oman keskushallinnon.
- Päätöksenteko siirtyi Suomeen; keisari kuitenkin käytti ylintä päätösvaltaa.
- Uusia virkoja perustettiin.
- Senaatti vastasi taloudesta; kerätyt verot jäivät suomalaisten omaan käyttöön.
- Suomeen tuli omat tullirajat.
- Perustettiin uusia keskusvirastoja, kuten posti ja tullilaitos.
- Pääkaupunki siirrettiin Turusta Helsinkiin vuonna 1812.
- ”Vanhan Suomen” alueet liitettiin takaisin, esimerkiksi Viipuri.
- Ruotuarmeija lakkautettiin.

4.

a) Miten tulkinnat Porvoon valtiopäivistä ja autonomian synnystä ovat muuttuneet? (10 p.)

- 1830-luvulla ruotsalainen Israel Hwasser esitti tulkinnan, että Suomi syntyi Porvoon valtiopäivillä.
- Hänen näkemyksensä ei kuitenkaan saanut aikanaan kannatusta.
- Hwasserin ajatukset saivat kannatusta 1850-luvulla, kun suomalaiset halusivat korostaa ja kehittää Suomen valtiollista asemaa.
- Vuosikymmen myöhemmin käsitys oli niin vakiintunut, että Yrjö Koskisen tekemässä historian oppikirjassa kerrottiin Suomen valtion syntymisestä Porvoon valtiopäivillä.
- 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa (venäläistämiskausina) suomalaisten tulkinnaksi vakiintui käsitys, että Porvoon valtiopäivillä tehtiin valtiosopimus: Keisari tunnusti Suomen sisäisen autonomian ja valtiopäivät hyväksyi keisarin suuriruhtinaakseen.
- Vasta 1900-luvun loppupuolella valtiopäivät nähtiin ilman nationalistisia päämääriä ja Suomessa myönnettiin valtiopäiviin aikaisemmin liittynyt historiapolitiikka.
- Venäläisten aikalaistulkintoja pidetään nykyään perusteltuina ja keisarin puheita Porvoossa lähinnä kohteliaisuuksina.

b) Miten historiapolitiikka on vaikuttanut näihin tulkintoihin? (10 p.)

- Kun oli tarve korostaa Suomen valtiollista asemaa, Porvoon valtiopäivät nähtiin hohdokkaana tilaisuutena, jonne kansa oli kokoontunut yhtenäisenä.
- Suomessa korostettiin myös Aleksanteri I:n lausahdusta ”Suomi on korotettu kansakunnaksi kansakuntien joukkoon”.
- Autonomian ollessa uhattuna virkamiehillä oli tarve korostaa, että autonomia perustuu sopimukseen ja lakeihin.
- Venäläiset virkamiehet taas korostivat, etteivät Aleksanteri I:n sanat synnyttäneet Suomea eivätkä ne sido hänen seuraajiaan.

5. Pohdi, mitä edellytyksiä on kutsua vuotta 1809 suomalaisen kansakunnan syntymävuodeksi. (10 p.)

- Vuonna 1809 ja sen jälkeisissä tapahtumissa Suomi pääsi ensimmäisen kerran itse päättämään ainakin jossain määrin sisäisistä asioistaan.
- Suomi sai useita valtion tunnusmerkkejä, kuten oman hallinnon ja pääkaupungin.
- Suomi oli Venäjän alainen, mutta Suomessa säilyivät Ruotsin vallan ajan lait.
- Irtaantuminen Ruotsista vahvisti pitkällä aikavälillä suomen kielen asemaa.
- Vuonna 1809 rahvas eli kansa ei ajatellut koko asiaa. Ajatusta kehitettiin 1800-luvun kuluessa ja voimistunut nationalismi korosti asioita.
- Suomalaisessa historiapolitiikassa on haluttu nähdä vuoden 1809 merkitys suurempana kuin mitä se ehkä oli.
- Loppujen lopuksi edellytyksiä puhua kansakunnan synnystä on aika vähän.

6. Tutustu Ylen Elävän arkiston aineistoon Suomen sodasta. Millaisena sotaa on kuvattu?

- Opiskelijan oma vastaus.

Vastauksessa on hyvä olla ainakin:

- Aineistot antavat romanttisen kuvan sodasta.
- Suomalaisten roolia ja sotilaallista toimintaa korostetaan.

7. Katso Ylen Elävästä arkistosta video *Miksi vuosi 1809 on Suomelle merkkivuosi?*

a) Miten professori Henrik Meinander perustelee merkkivuotta? (10 p.)

- Suomi sai oman itsehallintonsa ja alkoi kehittyä valtioksi ja kansakunnaksi.
- Vuosi 1809 käynnisti Suomessa pitkän rauhan ajan.
- Suomessa tapahtui paljon hyviä asioita.
- Monet asiat eivät oikeastaan muuttuneet, ja Ruotsin ajan rakenteet jäivät voimaan.

b) Millä tavalla Suomen asema olisi erilainen, jos Suomea ei olisi yhdistetty Venäjään? (10 p.)

- Suomi ei olisi itsenäinen valtio, jos olisimme jääneet Ruotsin alaisuuteen.
- Suomen kieli olisi jäänyt vähemmistökieleksi.
- Monien yhteiskunnallisten ja kulttuurillisten asioiden kehittyminen olisi voinut olla hitaampaa.
- Suhde Venäjään olisi ollut haastava, ja todennäköisesti Ruotsi olisi ollut mukana toisessa maailmansodassa.